

•
•
•
•
•
•
•
•
•

A vista d'ocell (Apunt autobiogràfic)

Josep M. Carreras Tarragó

Ara que una blanca nevada ha caigut sobre el meu cap i el tren de la vida ha emprès el descens imparabile vers l'estació final, pot ser un bon moment per aturar-se i donar un cop d'ull a tres quarts de centúria ja que tinc la certesa que el darrer quart no arribarà a complir-se.

M'han donat l'oportunitat els amics del Cente d'Estudis de la Conca de Barberà, que s'han entestat en dedicar a la meva persona el número de l'Aplec de Treballs que teniu a les mans. En aquestes circumstàncies, dues coses em vénen al pensament: la constatació que –m'agradi o no– l'etapa final s'acosta i la certesa evident que hi ha moltes altres persones que m'haurien de passar al davant en una llista de reconeixements. És cert que com a copilot he col·laborat en moltes iniciatives, però no considero que el mèrit hagi estat meu sinó de tots aquells que n'han estat promotors i responsables. De totes maneres, agraeixo la bona intenció dels que han pres aquesta iniciativa.

Beceroles

Procedeixo de família pagesa per part de les dues branques dels meus cognoms. L'avi Biel Carreras Masó havia nascut a Talavera, un poblet de la Segarra proper a Santa Coloma. No li agradava fer de pagès i deia que «qui treballa la terra, menja terrossos». Va decidir, doncs, vendre's la minsa heretat familiar i anar a viure a Santa Coloma a fer de paleta. Per això era conegut com el Biel Paleta. La seva dona, la Marieta Pon, procedia de Montornès, un poble proper a Cervera.

En canvi, l'avi matern, Josep Tarragó Palau, era propietari de terres i ramats a Sant Gallard, un llogaret de set cases, a mitja hora escassa de Santa Coloma, però municipi de les Piles. De la casa pairal –coneguda encara avui com cal Cornet– en va sortir l'avi de Gaudí, que anà a establir-se a Reus com a perolaire. Gaudí sempre va reconèixer la influència que va exercir aquest personatge en el descobriment de moltes formes que ell després va aplicar a l'arquitectura. A Sant Gallard hi va néixer i viure la meva mare

Amb els pares i germans. Febrer de 1944.

Maria fins que el 1914, quan tenia quatre anys, l'avi Cornet va decidir traslladar-se amb tota la família a Santa Coloma.

Segons m'han dit –jo n'era el protagonista, però involuntari– el meu naixement va ser força accidentat. Aquell 20 de desembre de 1941 la mare no va tenir temps d'asseure's al llit que jo ja treia el caparró en aquest món. Una altra empenyeta i vaig quedar als seus peus, lligat amb el cordó umbilical.

No plorava, diuen. El pare, esverat, no sabia què fer i anava d'ací d'allà esperant l'Engracieta, la llevadora, que amb un parell de copets al cul va mostrar-me per primera vegada la duresa de la vida. Aleshores sí que vaig plorar, però també vaig fer sentir la meua veu.

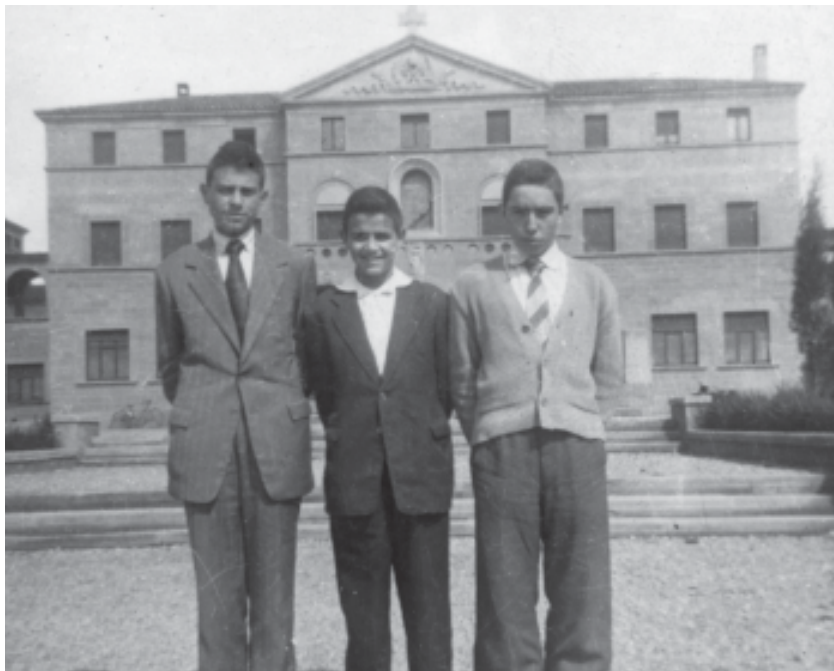
Puc dir que vaig ser un infant de postguerra en un poble dividit en el qual nosaltres, la quitxalla, vàrem ser feliços. Els anys 40 les ferides de la guerra eren ben recents. El pare havia estat jutjat i condemnat a mort pel Tribunal Popular de Tarragona només per les seves idees dretanes. Commutada després la pena per cadena perpètua, va passar tota la guerra a la presó. Però malgrat aquesta divisió entre vencedors i vençuts, els pares mai ens varen prohibir de jugar amb cap nen. I per moltes afinitats –especialment el veïnatge i la pobresa compartida–, els nostres companys de jocs solien ser fills de republicans. Nosaltres no ho sabíem i no va ser fins anys més tard que vàrem entendre perquè tants amics nostres no tenien pare. «És a França», deien els grans, amagant així la tragèdia de l'exili.

L'escola i el carrer omplien les nostres vides –l'escola per obligació, el carrer com estat natural. Al carrer jugàvem, al carrer apreníem, al carrer creixíem i ens formàvem. Les joguines molt sovint ens les fèiem nosaltres. Solien ser armes per caçar ocells (bassetges, fones, arcs i fletxes...) que també podien servir per a la defensa o l'atac, en cas de guerra amb les bandes rivals.

Etapa vigatana

Als 10 anys vaig decidir entrar al seminari per fer-me capellà. Els amics del poble em varen dir que els gats i gossos del poble havien respirat tranquils quan varen saber-ho. Una de les activitats infantils era empaitar-los a cops de pedra. Aleshores Santa Coloma formava part del bisbat de Vic, de manera que varen portar-me en aquell edifici immens, amb llargs dormitoris correguts on dormíem un centenar de vaillets. Hi havia uns grans menjadors on ens feien passar la gana a base de cigrons, patates bullides i mantega i formatge donats pels americans.

Vic era en aquells temps una mena d'oasi on es mantenia viva la cultura catalana. Les personalitats de mossèn Cinto Verdaguer, del bisbe Torras i Bages, del canonge Collell, de Balmes i altres havien deixat petja en aquells capellans que, per damunt de tot, se sentien arrelats a la seva terra i s'hi mantenien fidels. Ara em sembla admirable que el 1956 el professor de *Lengua y literatura españolas* dedicés tot un trimestre a ensenyar-nos literatura catalana. Per això va anar a Barcelona i en va tornar amb un llibre d'història de la literatura catalana per a cada alumne. Eren les restes d'una edició d'abans de la guerra, que es mantenia enterrada en els magatzems de l'Editorial Barcino. En aquelles classes vaig sentir per primera vegada els noms de Ramon Llull, Ausiàs March, Bernat Metge... i vaig saber l'existència d'obres com les *Homilies d'Organyà*, *Curial e Güelfa* o *Tirant lo Blanc*.

Seminari de Vic. Amb els dos altres Joseps de 4t curs. 19 de març de 1956.

És clar que en la naixença del sentiment catalanista hi ajudava l'ambient familiar. No devia ser per casualitat que en una paret del poble on hi havia escrites consignes feixistes jo hi escrivís amb guix i lletres ben grans: «*Viva Catalunya!*» (Després ho vaig haver de rectificar escrivint-ho en català.) A casa hi havia també una petita biblioteca d'autors catalans que la mare havia anat comprant durant la guerra per al pare, tancat a la presó Model i que jo després llegia amb afany. La primera carta que vaig escriure a casa des del seminari de Vic començava amb el clàssic «*Queridos padres: Espero que al recibo de la presente estén bien de salud como es la mía a Dios gracias*». Em contestà la mare però en una post-data final el pare hi va afegir: «La propera carta la pots escriure en català, que ja l'entendem». De fet, a casa la canalla ja estàvem acostumats a haver d'apagar la ràdio abans que sonés el «*Viva Franco! Arriba España!*» que tancava els *partes* informatius.

Considero que aquest període de formació vigatana va ser decisiu en la meva formació i especialment en la meva futura orientació política. En realitat, el seminari de Vic era un camp ben adobat perquè hi creixés la llavor plantada en l'ambient familiar. Jo tenia un petit bloc «secret» on copiava les poesies patriòtiques que més m'agradaven. Malgrat tot, a nosaltres no ens preocupava la política. Només sabíem que hi havia hagut una guerra que –com en les

pel·lícules– havien guanyat els «bons» i havien perdut els «dolents». Amb tot, vaig tenir algunes decepcions, com la del botiguer que jo considerava «dels nostres» i a qui vaig ensenyar una petita senyera que duia amagada a la cartera. «On vas amb amb aquest tros de cinta regional valenciana? – em va etzibar–. Saps quanta gent ha mort per aquesta tonteria?» Vaig quedar glaçat tot adonant-me que no tots els «bons» eren tan bons com em pensava...

Etapa tarragonina

El canvi de límits d'algunes diòcesis catalanes a partir de l'1 d'octubre de 1957 per fer-les coincidir amb els límits provincials va suposar un canvi en els paràmetres de la meua formació. De Vic vaig haver d'anar al seminari de Tarragona, dirigit per uns capellans que no estaven adscrits al bisbat. Eren els *Sacerdotes Operarios Diocesanos* (que nosaltres coneixíem amb el nom de «Josepets»), dedicats exclusivament a la formació dels seminaristes i un element primordial d'espanyolització de les futures generacions de capellans. Al seminari es feia tot en castellà. Fins i tot es resava en castellà. Una vegada que un dels que havíem vingut de Vic va gosar dirigir el res de l'*Angelus* en català, va rebre una bona reprimenda pública per part del rector, en nom de la «santa obediència».

També em sorprenia que la màxima i suprema raó per oposar-se a qualsevol canvi fos que «sempre s'ha fet així». Jo pensava –innocent de mi– que si sempre s'havia fet així potser ja era hora de canviar. Sense canvis, encara viuríem a la Prehistòria...

És clar que una cosa són les directrius oficials i l'altra els ideals del jovent. El 1963, aprofitant la celebració del centenari de la suposada vinguda de sant Pau a Tarragona, un grup de seminaristes vàrem decidir organitzar a l'estiu una Ruta Paulina, que va reunir una cinquantena d'estudiants de totes les diòcesis catalanes. La peregrinació va sortir de Montserrat i en diverses etapes a peu va arribar a Tarragona. Aquest fet va servir per adonar-nos de l'existència d'una realitat de país compartida i de molts interrogants que de moment no tenien resposta. Pot semblar inversemblant, però fins aleshores no m'havia adonat de la realitat lingüística, en veure que a Tortosa, al País Valencià i a les Illes parlaven la mateixa llengua que nosaltres...

Va ser també en aquesta època que vaig entrar en contacte amb l'escoltisme. El primer motor va ser el moviment de colònies d'estiu, que organitzava la parròquia de Santa Coloma, primer a Sant Magí de la Brufaganya i després a Santa Perpètua de Gaià. Aquesta activitat va quallar més endavant en la creació del moviment escolta a Santa Coloma de Queralt, que va ser un altre al·licient per a la formació humana i la consciència de país entre el jovent del poble. Cada activitat era una nova descoberta i aquestes normalment eren experiències positives.

Etapa romana

Als 22 anys (1964), acabats els estudis del seminari, no em veia amb ànims d'afrontar un món del qual en sabia ben poques coses. Els aspirants a «pastors d'ànimes» havíem viscut fins aleshores en una torre d'ivori, desconnectats de tot allò que pogués semblar «mundà». Jo intuïa que hi havia altres realitats més enllà d'aquelles quatre parets i vaig pensar que era el moment idoni per descobrir-les. El meu intent –evidentment frustrat– era matricular-me a l'Institut Catòlic de París per estudiar sociologia o no sé ben bé què. M'interessava més l'estada que els estudis. Però no va haver-hi ocasió de discutir-ho perquè el cardenal De Arriba y Castro va negar-se fins i tot a parlar-ne. «*De París, ni hablar*», em va dir, però, que si volia anar a Roma, em donava permís.

Roma. Visita a Pompeia (al fons el Vesuvi), juny de 1966.

Eren els temps del concili Vaticà II i hi havia arreu un desig de canvi dins l'Església. A Roma tindria també oportunitats, i a fe de Déu que no em varen decebre. Em vaig matricular al Pontifici Ateneu de Sant Anselm, portat pels benedictins. Jo era l'únic resident del col·legi espanyol que tenia

les classes a la tarda. És a dir, que tenia els matins lliures, i a les tardes agafava la bicicleta i travessava mitja Roma seguint el Tíber per anar fins a l'Aventino. Aquestes anades i vingudes em varen servir de molt, a més perquè havia de travessar uns indrets «poc recomanables», on la prostitució al carrer –un fet nou per a mi– era habitual.

Però allò que més em va interessar va ser la llibertat d'expressió. Escoltava els polítics a la televisió, llegia diaris amb diversitat d'opinions, vaig adonar-me que els militants del Partit Comunista no portaven banyes ni cua... Els debats polítics eren per a mi una novetat absoluta. Ara vivia en un país on hi havia partits, campanyes electorals, es feien mítings i vagues... Acostumat a un règim que no permetia discrepàncies, l'estada a Roma va suposar una obertura d'horitzons en molts aspectes. Em semblava una societat lliure i somniava que Catalunya algun dia pogués lliurar-se de la dictadura que l'oprimia i gaudir d'una llibertat semblant. Aquesta necessitat d'obertura es va accentuar encara el segon any de la meva estada romana. Com que no podia pagar el cost de l'estatge al col·legi espanyol, em vaig adscriure a una parròquia, on per primera vegada vaig sentir-me de veritat «ciudadà romà». Ara estava en contacte amb la realitat diària de tants homes i dones que vivien problemes molt humans i, en el camp religiós, patien la contradicció entre la doctrina i la pràctica de l'Església. Aquells dos anys (1964-1966) també em varen marcar profundament. Ara ja no es tractava només d'exercir de capellà, sinó d'estar al costat de les persones en el seu creixement humà.

Tarragona, altre cop

Pocs dies després d'haver arribat de Roma (juliol de 1966) em va telefonar el vicari general de l'arquebisbat, doctor Francesc Vives Recasens. per dir-me que m'havia d'incorporar al col·legi de Sant Pau de Tarragona que estava a punt d'obrir portes. Tot seguit m'hi vaig traslladar per col·laborar amb mossèn Joan Martí Alanis, que n'havia estat nomenat director. Era un personatge prou sorprenent en certs aspectes. De sòlida formació eclesiàstica, s'interessava també per tot allò que suposés acostar-se al coneixement de la condició humana i no defugia el contacte amb altres ideologies i maneres de pensar. Tenia una forta base humanista i racional i li agradava polemitzar sobre els fets i esdeveniments de la societat. Una mena de jugador d'escacs, fred i calculador, però amb un fons crític i democràtic que li donava un gran prestigi. Sota la seva influència, malgrat la magnitud de l'edifici i la diversificació de funcions educatives del col·legi (primària, batxillerat i residència d'estudiants), l'equip d'educadors sabíem que la nostra tasca no havia de consistir en «adoctrinar», sinó en formar persones competents en els diversos àmbits de la vida, però sobretot en els valors humans com a membres d'una societat en la qual tothom hi és implicat. Els intents d'obertura, però, sovint es veien frustrats per les actituds intransigents de la jerarquia

Tarragona, col·legi de Sant Pau (1968).

eclesiàstica que es resistia a aplicar els canvis establerts per la doctrina del concili Vaticà II. El món clerical seguia ofegant-se amb una legislació obsoleta i caduca. Era clar que no hi havia voluntat de canvi i per a molts el Concili era més una nosa que no pas una orientació. Altra vegada l'entorn es feia petit.

Barcelona, UAB

No va ser una decisió fàcil. Era començar de nou en un món on, per trobar feina, primer et preguntaven si sabies llegir i escriure. Tot i que havia renunciat a la paga de l'estat i tenia només un sou per la feina de professor, havia reunit uns petits estalvis amb els quals l'octubre de 1970 vaig iniciar les classes a la Universitat Autònoma, amb seu encara a la Casa de Cultura i al mateix monestir de Sant Cugat del Vallès. Era ja l'etapa final del franquisme i els estudiants cada vegada es manifestaven amb més contundència i organització.

Durant molt de temps vaig estar buscant una feina que em permetés sobreviure i a la vegada seguir els estudis d'Història a la Universitat. Després de diversos intents, finalment vaig trobar-la en la tasca de correcció editorial com a treballador extern. Foren temps difícils perquè no tenia assegurats ni sou ni feina. La situació no va canviar fins que vaig ser admès com a treballador fix.

En aquestes circumstàncies em vaig anar interessant per la política i els plantejaments es varen anar radicalitzant. Fins aleshores havia participat en accions pacífiques i de caire internacional en el moviment *Pax Christi*. Va haver-hi fins i tot un contacte esporàdic amb el sindicat CNT, del qual vaig apartar-me'n ben aviat profundament decebut. Altra vegada divergien excessivament la doctrina i la pràctica i els interessos del grup passaven per davant de les necessitats del país i de la societat. No tenia ganes d'haver de tornar a aprendre i repetir les consignes d'un «catecisme» ara laic.

Mentrestant, la meua vida s'havia anat orientant vers uns altres camins. El 9 de desembre de 1973 ens casàvem amb la Carme Vilagran i l'abril de 1975 neixia el primer fill, Marçal. La filla, la Laia, es faria esperar (no gaire, però) fins l'octubre de 1977. D'altra banda, l'editorial *Ariel* on treballava havia sofert un canvi d'orientació. De ser una petita empresa quasi familiar, on predominaven els professors universitaris i l'acció política en favor de la democràcia, es va convertir en un element d'un *holding* internacional (el Grup Seix Barral), al qual interessaven només la producció i els beneficis econòmics. La meua llicenciatura en Història era gairebé inútil. M'adonava que feia una tasca d'edició només perquè no hi havia cap màquina que realitzés aquell treball. Calia, doncs, tancar també aquesta etapa i començar-ne una altra.

Amb la seva esposa Carme Vilagran.

Amb la seva esposa Carme i els seus fills Marçal i Laia.

D'Herodes a Pilat

Després d'arribar a un acord amb l'empresa, vaig acomiadar-me del món editorial per dedicar-me en cos i ànima a preparar unes oposicions que em permetessin entrar al món de l'ensenyament. En aquest temps, tant la Carme com jo teníem molt clar que el nostre futur i el dels nostres fills no havia d'orientar-se vers la gran ciutat sinó vers els pobles dels quals proveníem. Volíem viure en un poble, fos Cervià de Ter (on ella havia nascut) o bé Santa Coloma de Queralt, el meu poble nadiu.

Les circumstàncies, però, no varen ser propícies. Malgrat que l'examen de les oposicions no em va anar malament de tot, com que jo no provenia del món de l'ensenyament, no tenia punts acumulats d'anys treballats, que es podien afegir a la qualificació final de l'examen. I així vaig veure com persones que tenien una puntuació de l'examen més baixa que la meua em passaven al davant i em deixaven sense possibilitat d'obtenir plaça. Vaig començar aleshores una autèntica peregrinació per tots els instituts de Barcelona i el seu entorn per intentar ser contractat com a professor interí, sense resultat postiu, però.

Retorn als orígens

Quan més negres veia les perspectives de futur, vaig decidir oblidar-me de tot i anar a Santa Coloma per la Festa Major. A la plaça vaig ensopegar-me amb el batlle, que em posà al corrent de les novetats i em va dir que el Centre Municipal de BUP s'havia quedat sense direcció perquè la fins aleshores directora havia tret les oposicions i anava destinada a un altre lloc.

Va ser així com impensadament, l'octubre de 1978 vaig entrar a formar part del claustre de professors de l'Institut Pere Vives Vich d'Igualada, al qual estava adscrit el centre municipal de Santa Coloma. Semblava que la sort començava a mostrar una cara més amable, perquè a final de curs i, sense gairebé preparar-les, vaig treure les oposicions. Havien de passar encara uns quants anys abans no poguéssim consolidar del tot la plaça i fou quan els centres municipals varen tenir l'opció de convertir-se en IES, depenents directament de la Generalitat.

Acció colomina

Instal·lat ja definitivament a Santa Coloma, aviat vaig entrar en contacte amb persones que, de manera fins aleshores precària, estaven lluitant per la cultura popular i s'implicaven en la problemàtica del país. S'havia dut a terme una Setmana de la Joventut, amb xerrades i actes, s'havia acollit la Marxa de la Llibertat... Feia poc que s'havia presentat en públic l'Orfeo Santa Coloma després de més de 40 anys de silenci. Es parlava també de restablir la publicació de la revista local *La Segarra*, que ja en etapes anteriors havia estat portaveu de les activitats i inquietuds del poble. M'hi vaig afegir, però amb una condició molt explícita: la revista hauria de sobreviure amb els seus propis recursos. Si en temps de la República les diverses revistes que es publicaven a la vila havien estat motiu d'enfrontaments partidistes, ara havia de ser una revista del poble i per al poble. Per tant, no podia dependre de cap partit ni institució i en les seves columnes es publicarien tots els escrits mentre no fossin ofensius i els membres del consell de redacció coneguessin la identitat de l'autor si l'article es publicava amb pseudònim o de forma anònima.

D'aquesta manera, el mes d'agost de 1979 va aparèixer el número 0 amb motiu de la Festa Major. No varen faltar els qui volien adscriure la revista a una o altra línia de pensament. També els profetes de mals averanys li auguraven una vida efímera a causa de la diversitat ideològica dels components del grup promotor. Per sort, uns i altres s'equivocaren en els seus pronòstics. Avui la revista segueix i –el factor més important– el poble se l'ha fet seva, de manera que no hi ha grup ni entitat que no hi publiqui les seves activitats. Recentment s'està convertint també en un important arxiu fotogràfic a partir de la publicació de les «Fotos colomines», una aportació a la història gràfica de la vila oberta a tothom. Si *La Segarra* avui segueix plenament activa

és perquè la gent se la sent seva i potser també perquè ha mantingut sempre una independència total i absoluta de les autoritats o entitats polítiques.

La Reforma educativa

Aquest fou l'altre cavall de batalla amb què vàrem haver-nos d'enfrontar els que ens dedicàvem a l'ensenyament en aquells anys. I no pas perquè no es veiés clara la necessitat d'una adequació del sistema educatiu a les noves necessitats d'uns temps canviants. Els problemes venien sovint per la inconcreció dels programes del Departament d'Educació que cada any introduïa modificacions substancials i, en canvi, no proporcionava els recursos necessaris per a posar-los en pràctica. D'altra banda, no tot el professorat estava disposat a implicar-se en un nou sistema –l'eficàcia del qual es posava en qüestió– i a renunciar als antics «privilegis» basats en la lliçó magistral, els apunts i l'anomenada «llibertat de càtedra» que en realitat convertia cada professor en un reietó intocable dintre la pròpia aula.

Un altre factor que no afavoria l'establiment d'una línia educativa estable era la interinitat del professorat, atès que en molts casos cada any canviava la meitat de la plantilla.

En canvi, el fet de la conversió del Centre Municipal en IES suposà un suport definitiu a la tasca que es feia des dels pobles petits i els ajuntaments per ajornar al màxim l'allunyament dels joves de les famílies i dels seus pobles d'origen. Avui dia, malgrat la realitat sempre complexa dels adolescents, s'ha aconseguit superar aquell «trauma de provisionalitat» i ningú discuteix els avantatges d'una formació personalitzada, participativa i amb els recursos tècnics adients.

Altres cop la política

Ara ja es podia fer política obertament, tot i que era ben evident la influència de les «forces vives» que controlaven la vida econòmica del poble. Vàrem creure que el fet d'entrar a l'Ajuntament ens podria donar l'ocasió de fer les coses ben fetes, amb transparència i en benefici del poble. Per això el 1982 vàrem crear una candidatura independent, amb el nom d'Alternativa Colomina. Davant la possibilitat que tinguéssim un bon resultat electoral, les forces vives s'esmerçaren tot seguit a fer millores ben visibles al poble (enquitranat de carrers, presentació del projecte de la nova carretera per enllaçar amb la Panadella...) i no es quedaren curts a l'hora de les promeses. Per pocs vots, però segons el repartiment de la llei de D'Hondt, vàrem quedar a l'oposició, i com que no estàvem adscrits a cap partit, vàrem haver de pagar-nos de la butxaca les despeses de la campanya.

En successives eleccions, ara ja afiliats a la FIC (Federació d'Independents de Catalunya) amb el nom d'Acció Colomina, els resultats no variaren gaire.

CiU tenia el poder amb majoria absoluta i podia presentar l'esquer de l'obra feta, mentre que a l'Ajuntament l'oposició era relegada a les tenebres i si alguna cosa feia era nosa. El 2003, però, suposà un canvi de tendència, ja que després de 23 anys de predomini de CiU, entrava al govern un «tripartit» format pels independents de la FIC, ERC i PSC. Els intents de canvi d'aquests quatre anys varen fracassar en part per dissensions internes i en part pels entrebancs de tota mena posats per altres institucions de govern, sempre en mans de CiU, que el 2007 recuperava el govern municipal.

Santa Coloma de Queralt. Sessió plenària de l'Ajuntament amb motiu dels 30 anys d'ajuntaments democràtics (2009).

Associació Cultural Baixa Segarra

La Segarra ja s'havia consolidat com a revista local, però hi havia altres aspectes que no quedaven prou coberts amb la simple informació. Malgrat dedicar a cada número una «Pàgina d'història», hi havia temes que per la seva extensió o pel fet de tractar-se de recerca i investigació superaven les pretensions d'una revista d'informació local.

Per això a un grup de persones ja feia temps que ens ballava pel cap la possibilitat de crear una altra entitat, un Centre d'Estudis, com molts dels que s'estaven creant en aquells moments arreu de Catalunya. Amb l'assessorament i l'empenta de l'amic Valentí Gual Vilà, que va presidir l'entitat des del 1992 fins el 2007, vàrem decidir tirar endavant el projecte. Però abans de tot, calia resoldre dos problemes: la manca de local i la migradesa de recursos.

La manca de local la vàrem resoldre amb el lloguer –gairebé simbòlic– d'una

antiga botiga situada al carrer dels Marxants, a tocar de la plaça Major. I el tema dels diners el resoldríem mitjançant una bona campanya de captació de socis.

Posats a fer, no ens hi posàrem per poc. L'Associació Cultural Alt Gaià –que després es convertí en Associació Cultural Baixa Segarra– neixia amb una triple finalitat: 1) la recerca en qualsevol branca científica relacionada en l'àmbit dels pobles de la Baixa Segarra, amb vistes a facilitar-ne la

Santa Coloma de Queralt. Call jueu. Visita del professor Yom Tov Assis, de la Universitat de Tel-Aviv.

publicació i difusió; 2) la creació d'un arxiu que recollís tota la documentació de qualsevol ordre que fes referència al territori esmentat; i 3) –la més utòpica en aquells moments– la creació d'un museu que conservés i ordenés tot el material de patrimoni que es trobava dispers. A banda d'aquestes activitats, es duïen a terme també conferències, exposicions, visites...

Així doncs, l'any 1992 va veure la llum el primer volum de la revista *Recull*. La intenció era publicar-ne un número anual, però es va haver de modificar per diversos motius: primerament, no era fàcil trobar persones que vulguessin dedicar un temps de les seves investigacions a un territori tan desconegut i ignorat com la Baixa Segarra; en segon lloc, vàrem veure la possibilitat de publicar monografies referents al territori. Vàrem començar per la publicació en facsímil de la *Història del santuari de Sant Magí de la Brufaganya* que havia editat mossèn Joan Segura el 1879 i que era introbable, fins i tot en els llibreters de vell. Des d'aleshores i fins avui s'han anat alternant les publicacions de la revista *Recull*, que ha arribat al número 14, i les monografies, que compten ja amb 10 publicacions, recollides a la col·lecció *La Garbera*.

Seguim

La incorporació de nova gent a l'ACBS ha comportat la potenciació de les activitats, especialment l'arxiu d'imatges i documents. Avui hi ha més de cinc mil fotografies digitalitzades i en procés de classificació. S'han pogut recollir també fons documentals importants, com va ser el de la postguerra o el de la comunitat de preveres. També cal destacar que des de fa un parell d'anys s'ha creat dins l'ACBS la Secció del Patrimoni, que vetlla pel manteniment dels elements més característics de Santa Coloma i rodalies, especialment en béns immobles (restauració del camí dels Molins, neteja de la resclosa del Gaià, reparació de marges de pedra seca...).

Actualment es treballa en ferm per fer realitat el museu local, mitjançant exposicions i recopilació de peces –cadascuna amb una història diferent– però que van omplint sales buides fins al moment que puguin disposar d'espai propi.

Són moltes les persones que col·laboren en aquestes activitats, totes mereixedores de reconeixement, perquè com diu Raimon «qui perd els orígens perd la identitat». Tot el treball va orientat a mantenir i donar a conèixer aquesta identitat nostra que –diguem-ho clar– és única i irrepetible.

Bibliografia

- Carreras i Tarragó, Josep M.; Jesús Massip, Jaume Vidal i Alcover, Albert Rossich, Eva Serra i Puig, Lluís M. Moncunill i Cirac, Armand Puig i Tàrrach: *Francesc Vicenç Garcia i la seva època*. IV Centenari del Naixement del Rector de Vallfogona. 1582-1982. Edita revista «*La Segarra*» [1982].
- *Els tribunals populars de 1936. Procés de cinc veïns de Santa Coloma de Queralt*. Edita revista «*La Segarra*». Santa Coloma de Queralt, 1986.
- *Entre el Serè i la Marinada*, Edita revista «*La Segarra*», Santa Coloma de Queralt, 1990.
- *Santa Coloma de Queralt. Guia monumental i històrica*. Edita Ajuntament de Santa Coloma de Queralt i Associació Cultural Baixa Segarra. Santa Coloma de Queralt, 1997.
- *Les hores i els dies*. Edita editorial «*La Torratxa*». Valls, 2001.
- *Santa Coloma de Queralt. Vila comtal*. Edita: Ajuntament de Santa Coloma de Queralt. 2006.
- Carreras, Josep M; Silvestre Palà, Lluís Solà: *El meu nom, que és el vostre. Lluís Solà Padró. Cartes de la presó i procés sumaríssim*. Edita: Associació Cultural Baixa Segarra, Santa Coloma de Queralt. 2007.
- *IES Joan Segura i Valls. 1908-2008*. Edita: IES Joan Segura i Valls. Santa Coloma de Queralt. 2008.

Articles publicats a la revista *Recull*:

- «Gestió municipal i repressió política a Santa Coloma de Queralt (1939-1941)», *Recull*, 1 (1993), p. 33-74.
- «Cinquanta anys de sanitat a Santa Coloma de Queralt (1900-1950)», *Recull*, 2 (1994), p. 7-47.
- «Els senyors de Santa Coloma», *Recull*, 4 (1996), p. 37-46.
- «El col·legi de Sant Josep (els «*Hermanos*») de Santa Coloma de Queralt (1890-1973)», *Recull*, 12 (2010), p. 5-39.

Altres publicacions:

- Revista *La Segarra* (Santa Coloma de Queralt). Des de la seva fundació el 1979 fins l'actualitat, ha publicat assíduament articles tant informatius com de caire històric o d'opinió.
- Setmanaris *El Vallenc* (Valls) i *Nova Conca* (Montblanc). Des del 1992 té una secció fixa a la contraportada dels dos setmanaris amb el nom de «*Contrapunt*», on publica articles d'opinió sobre temes d'actualitat.
- Setmanari *La Veu de l'Anoia* (Igualada). Des del 2012 té una secció fixa interior amb el nom de «*A ull nu*». Els articles són els mateixos que als setmanaris suara esmentats.

Els fonaments d'una forta amistat

Joan Mestre Segalà

Dir que a la vida hi ha fets i circumstàncies, buscats o no, que et deixen una empremta, és constatar un fet evident, com ho és la coneixença i el tracte dels diferents personatges que vas coneixent. Amb algun pots crear complicitats i tenir-hi més sintonia, arribant fins i tot a tenir una influència mútua amb la pròpia manera de pensar i de fer.

Jo vaig néixer en un poble rural, en una família pagesa, l'any 50 del segle passat. Eren els anys de la postguerra. Fou una època difícil: restriccions, penúries econòmiques, pors, i sempre, sempre, al menys en aparença, seguint les consignes del poder establert pels guanyadors d'una guerra civil. En aquells anys, els vencedors tenien tot el poder. I enmig, sempre omnipresent, l'Església, que formava part d'aquest poder. Vàrem viure una infantesa, al menys jo, alegre i feliç, però voltada de pors, amenaces, sermons, i un aprenentatge totalment parcial del que era el bé i la felicitat.

Val a dir que el poder d'adaptar-se a les circumstàncies dels infants és gran, i amb els amics (en un poble vivíem molt al carrer), sabíem

Colònies a Sant Magí de la Brufaganya. Sortida d'excursió (1961).

Sortida d'excursió al Castell de Queralt (1962).

gaudir amb coses ben senzilles. Deixant de banda la rigidesa de la doctrina que imperava en l'Església oficial, a l'entorn d'aquesta mateixa institució vàrem trobar-hi moments molt bons: el cinema infantil, els Pastorets, excursions, jocs, les vetllades al Centre Catòlic.... sens dubte allí hi havien persones que donaven allò que tenien de la millor manera que sabien o podien.

Un fet del que tinc bon record, i que fou una petita llavor, fou l'arribada a la parròquia d'un vicari senzill i abnegat, mossèn Jaume Magrinyà. El 1961 va organitzar unes colònies infantils a Sant Magí de la Brufaganya. A més del descobriment de l'aventura que representava dormir fora de casa, amb jocs de camp, música i cançons, molts de nosaltres vàrem descobrir que a més de la vida individual de cadascú, existeix també la vida en comunitat; i això amb activitats de grup, menjador i dormitori compartit... i fins i tot alguna revolta col·lectiva. Aquells dies, juntament amb les vivències, varen quedar en el meu record uns personatges que feien possible aquella experiència. Eren seminaristes. A més de mossèn Jaume, amb qui vaig mantenir una bona amistat fins la seva prematura mort, recordo els noms de Roqué, Miquel Barberà i el Josep M. Carreras, al què, tot i conèixer-lo, no hi havia tingut relació. Ell era uns anys més gran, fet que es notava al costat de l'infant que era jo. Foren unes persones interessants. Aquelles colònies tingueren una continuïtat a Santa Perpètua, i sens dubte foren la llavor de l'escoltisme que llavors va arrelar amb

molta força en el nostre país i també a Santa Coloma. I sempre a l'aixopluc de l'Església. Quin contrast!. Cal dir, però, que eren els anys del Concili del Papa Joan, el Papa bó, que va obrir moltes finestres, finestres que massa aviat es tornaren a tancar. Penso que aquells seminaristes de les nostres colònies, representaven l'obertura que es va produir a l'Església en aquells anys. L'escoltisme fou una escola d'aprenentatge i de compromís per a molts i molts joves d'aquells anys, basada en tres pilars: educació, fe i país. Una educació integral a base de l'esforç, la motivació vers la superació personal (la promesa escolta) i la vida compartida de grup assumint unes responsabilitats concretes dintre seu. Una fe compromesa en el desenvolupament de la societat, sobretot dels més desfavorits, i el país, el nostre, el propi, el que ha de formar part amb igualtat de condicions que tots els altres, de la gran família humana.

En aquest context vaig conèixer al Josep M. Carreras, ell sempre fou present amb nosaltres durant aquests anys d'escoltisme i de joventut.

Després, per les circumstàncies personals de la vida, un allunyament amb contactes esporàdics, i un nou retrobament i una profunda amistat, quan per motius professionals retornà a la nostra vila de Santa Coloma, que s'ha enfortit amb el pas dels anys. Segur que les vivències compartides en la infantesa i la joventut, hi han jugat un rol important.